

UDC 373.3.091.398:

**РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ
КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ**
**DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING OF PRIMARY GRADES STUDENTS IN THE
PROCESS OF EXTRACURRICULAR WORK**

Bilier O.S. / Білер О.С.

с.pedag.s. / к.пед.н

ORCID: 0000-0001-9969-3289

Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko,

Sumy, str. Romenska 87, 40002

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка,

Суми, вул. Роменська 87, 40002

Анотація. У даній роботі висвітлено певні аспекти розвитку креативного мислення учнів початкових класів у процесі позакласної роботи та окреслено умови його розвитку.

Ключові слова: креативне мислення, розвиток, позакласна робота, учні початкових класів.

Abstract. This work highlights certain aspects of the development of creative thinking of elementary school students in the process of extracurricular work and outlines the conditions for its development.

Key words: creative thinking, development, extracurricular work, primary school students.

Вступ.

У сучасному суспільстві діяльність вчителя передбачає включення творчого змісту, учителі мають можливість широко використовувати не лише традиційні форми роботи, а й нові, інтерактивні методи навчання, розробляти і впроваджувати власні підходи до реалізації освітнього процесу учнів. Реалії сьогодення вимагають від вчителя виявляти себе справжнім творцем освітнього процесу.

Соціальний запит на креативну особистість відображений у освітніх законодавчих актах, де підкреслюється пріоритетність формування сучасної особистості, здатної до креативного перетворення дійсності. У Законі України «Про освіту» [4], Національній доктрині розвитку освіти України в ХХІ столітті [5], галузевих стандартах вищої освіти зазначено, що освіта має забезпечити формування не лише системи знань, наукового світогляду учнів, а й розвиток їх креативності, навичок самостійного творчого пошуку, самоосвіти та самореалізації. Особливої значущості набуває завдання розвитку креативності в освітньому процесі початкової школи. Важливою частиною цього процесу є позакласна робота, що тісно пов'язана з навчальною діяльністю учнів початкових класів, і водночас дає широкі можливості для їх розвитку.

Успіх виховного процесу залежить від відносин між вчителем та учнем, які повинні будуватися на основі співдружності, співробітництва і ділового партнерства. Педагог та учень – рівноправні суб'єкти освітньої діяльності. Таким чином, варто більше уваги приділяти стимулюванню внутрішньої і зовнішньої активності учнів, їх оптимальній участі у спільній діяльності у справі виховання.

Основний текст.

У державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI ст.) акцентується увага на реалізації вчителем виховних функцій в системі освітньої діяльності, де важливе місце у цій системі посідає позакласна робота, спрямована на всебічний і гармонійний розвиток особистості школяра та поєднує духовне багатство, моральну чистоту і фізичну досконалість [5].

Думки В. Сухомлинського [7] опирались на те, що можливості для всебічного розвитку учнів початкових класів у позаурочний час безмежні. Видатний педагог підкреслював, що необхідними умовами правильної організації довольного часу школярів є чітка організація всієї освітньої системи позакласної та позаурочної виховної діяльності, педагогічне забезпечення системи та структури виховної діяльності з учнями в позашкільному середовищі.

Слід наголосити на тому, що сучасне ЗЗСО, володіє широкими педагогічним інструментарієм і урок є лише одним із його елементів. До них відносяться: домашня навчальна робота, позаурочна робота, позакласна робота, екскурсії та позашкільна робота. Позакласна робота є необхідною ланкою в єдиній системі виховання школярів. У позаурочний час продовжується цілеспрямована робота з морального і розумового виховання школярів. Учні, зі свого боку, розширюють і поглиблюють власне сприйняття інформації про розвиток природи, суспільства, науки і техніки, довідуються більше про середовище та суспільство в якому перебувають, про свою Батьківщину, про весь величезний світ. У педагогіці існують різні види організації виховання: масові, групові (гурткові) та індивідуальні.

Дослідник І. Гончарова [3], вважає, що позакласна робота тісно пов'язана з навчальною діяльністю школярів, та, не дивлячись на це, являє собою автономну область освітнього процесу. У цій сфері діяльність учнів відзначається більшою самостійністю, творчістю, індивідуальністю тощо. Варто зазначити, що важливе значення у процесі розвитку творчої особистості дитини відіграють особливості її виховання у родині.

На основі аналізу робіт сучасних авторів, нами було виокремлено кілька основних умов успішного розвитку креативного мислення учнів початкових класів під час реалізації позакласної роботи, починаючи з дошкільного віку [2].

Першим кроком до успішного розвитку креативного мислення в позакласній роботі є фізичний розвиток учня, що включає різні види освітньої діяльності такі як: плавання, гімнастика, раннє читання, рахунок тощо.

Другою важливою умовою розвитку креативного мислення учня є якісне оточуюче середовище, тобто таким, що випереджає його розвиток. Таке інтегрально-предметне середовище має передбачати потреби учнів та стимулювали до вияву найрізноманітнішої творчої діяльності і паралельно розвивали б в ньому саме те, що у відповідний момент здатне найбільш ефективно розвиватися.

Третя умова ефективного розвитку креативного мислення сформувалася відповідно до безпосереднього характеру творчого процесу, що максимального акумулювання сил [1]. Справа в тому, що здібності розвиваються тим

успішніше, чим частіше у своїй діяльності особистості сягає власних можливостей і поступово піднімає цю межу все вище і вище.

Четверта умова успішного розвитку креативного мислення в позакласній роботі полягає в наданні учню необмеженої направленої свободи у виборі діяльності, у чергуванні справ, в тривалості занять однією справою, у виборі способів тощо. За реалізації цієї умови відбувається співпадіння між бажаннями учнів, їхніх інтересів, емоційного підйому убережить учнів від перевтоми й підвищить загальну якість. Але надання учню такої свободи не виключає, а, навпаки, передбачає ненав'язливу, розумну, доброзичливу допомогу вчителем – що реалізує п'яту умову успішного розвитку креативності. У межах цієї умови існує кілька вимог: не робити за учня те, що він зможе зробити самостійно; не перетворювати свободу у хаос або у кероване виконання.

Шоста умова успішного розвитку креативного мислення сприятлива емоційна атмосфера. Вчителі мають створити безпечну психологічну базу для творчого пошуку і власних відкриттів учнів. Важливо постійно здійснювати психологічне стимулювання дитини до творчого прояву співчуття до її невдач, терпляче ставитися навіть до дивних ідей невластивим в реальному житті. Потрібно виключити з ужитку зауваження та засудження.

Висновки.

Підсумовуючи все вищенаведене, зазначимо, що виховання креативного мислення учнів є ефективним за умов реалізації цілеспрямованого освітнього процесу в позакласній діяльності, в ході якого вирішується ряд педагогічних завдань, що ведуть до досягнення кінцевої мети.

Література

1. Андрійчук О. Розвиток в учнів творчого мислення. Психолог. 2017. С. 16-28.
2. Андрієнко О. Розвиток творчої особистості дитини. Початкова школа. 2010. № 8. С. 7–12.
3. Гончарова І. Розвиток креативних здібностей. Відкритий урок. 2010. № 1. С. 45–46.
4. Закон України “Про освіту” від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. № 178–179. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>
5. Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17 квітня 2002 р. № 347/2002 Офіційний вісник України. 2002. № 16. Ст. 860.
6. Дерев'яна Л. Креативність як складова професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів [Електронний ресурс] Вісник Львів. ун-ту. 2009. (Серія “Педагогіка”). Вип. 25. Ч. 4. С. 168-174.
7. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Вибр. твори: в 5 т. Київ: Рад.шк., 1977. Т. 3. С. 5–279.